

De torenvalk – *Falco tinnunculus*

Deel 4 van onze predatoren van woelmuizen en –ratten gaat over de meest algemene valk die in Vlaanderen voorkomt: de torenvalk.

Foto: Paul Matthys

In de winter verorbert de torenvalk zo'n 4 woelmuizen per dag, in de zomer zijn er dat zo'n 8. Op jaarbasis betekent dat ongeveer 1500 prooien.

Het vrouwtje heeft geen lichtgrijze onderdelen en is overwegend roestbruin van kleur met een sterk gebandeerde staart. Ze is ook sterker gedruppeld op de buik. De torenvalk brengt gemiddeld zo'n 4 à 5 jongen per nest groot, een trend die de laatste jaren lichtjes dalend is. Hij broedt in gebouwen, rotsen, elektriciteitspalen, verlaten kraaien-, ekster- of duivennesten of in aangeboden nestkasten. Het legbelegin start doorgaans in de tweede helft van april.

Foto 1. – Torenvalk

Stijn Raymaekers
pcfruit vzw

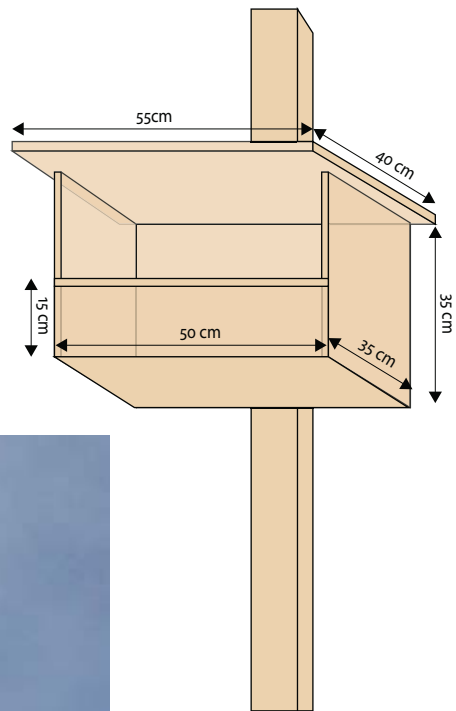
Beschrijving

De torenvalk komt verspreid over heel Vlaanderen voor. Na een populatiecrash in de jaren '70 – hoofdzakelijk door het gebruik van pesticiden met gechloroerde koolwaterstoffen – is de populatie sinds het begin van de jaren '90 – onder meer door het ophangen van nestkasten – weer sterk

toegenomen. Hij lijkt zich vooral thuis te voelen in open landschap met lage vegetatie waar het aanbod aan muizen groot en zichtbaar genoeg is. In Haspengouw is het een algemene jaarvogel, wat wil zeggen dat een deel van de broedvogels in de winter wegtrekt en deels wordt vervangen door vogels uit het noorden. Al van ver kan men de torenvalk herkennen aan zijn typische 'biddende' of klapwiekende vlucht, waarbij de vogel tegen de wind met de vleugels slaand stil in de lucht hangt, speurend naar prooien. Een volwassen mannetje is te herkennen aan zijn lichtgrijze kop en eveneens lichtgrijze staart met een brede zwarte eindband. Hij heeft een gele buik met zwarte druppels.

Voedsel

Kleine zoogdieren, vooral woelmuizen, vormen de favoriete prooi van de torenvalk, tot ongeveer 85% van de gevangen prooien. Hierbij gaat het dan vooral om de veldmuis (*Microtus arvalis*), een van de meest algemene woelmuizen in onze contreien. In de winter verorbert hij zo'n 4 woelmuizen per dag, in de zomer zijn er dat zo'n 8, en op jaarbasis betekent dat ongeveer 1500 prooien. Voor het overige – en zeker in jaren wanneer de woelmuizenstand laag is – vangt hij spitsmuizen, mollen, vogels, op de grond lopende insecten met name kevers en sprinkhanen, en af en toe regenwormen en kleine naaktslakken.

Figuur 1. – Bouwtekening nestkast torenvalk

Foto 2. – Torenvalk op nestkast

Foto 3. Zitstang voor torenvalk

Aantrekken

Nestkasten (zie bouwtekening en foto 2) worden door torenvalken gretig in gebruik genomen en vaak al na het eerste jaar. Op het proefcentrum in Kerckom bij Sint Truiden zijn er twee nestkasten die sinds ze zijn opgehangen gemiddeld respectievelijk 4,19 (2001–2016, twee maal mislukt broedsel) en 4,23 (2004–2016, eenmaal mislukt broedsel) jongen hebben grootgebracht. De nestkasten hangen best zo hoog mogelijk (minimum 4 meter) op een paal, in een boom, tegen een muur van een afgelegen of rustige zijde van een gebouw. De opening is best niet op het zuiden (snelle opwarming) of het zuidwesten (slagregen), maar op het noordoosten gericht. Nieuwe nestkasten worden bij voorkeur in het najaar geplaatst en voorzien van een laagje turf, oude duivenmest, zaagsel, takjes of kort stro. Eén nestkast per 50 hectare is de standaard, met een minimumafstand van 1000 m tussen de nestkasten.

Daarnaast vormen ook **zitstangen** een belangrijk hulpmiddel in de jachtwijze van de torenvalk. Dit is immers enorm energiebesparend en in de winter gebeuren zelfs 85% van zijn stootpogingen vanaf een zitplaats. Ook hier is

het van belang om deze hoog genoeg boven de bomen te laten uitkomen, om de torenvalk een groot waarnemingsveld te bieden. De dwarsbalk mag 20 tot 30 cm lang zijn met een diameter van 3 tot 5 cm. Plaats deze zitstang ook liefst zo dicht mogelijk bij de grootste probleem-

haard. De torenvalk leert snel, dus het kan geen kwaad om de zitstang van tijd tot tijd te verplaatsen als de woelmuizendruk elders groter is geworden. Meerdere zitstangen voorzien is natuurlijk een efficiëntere oplossing. ■

Bronnen

- BERGHMANS H., BOSMANS J., HERREMANS M., LAEVEREN P., SMETS L. & VAN KERCKHOVEN J., VERBOVEN R. (2007). Vijfentwintig jaar onderzoek naar de broedbiologie van roofvogels en uilen in de Zuiderkempen. *Natuur. oriolus*, 73(3), 25–40.
- MEBS T. & SCHMIDT D. (2006). *Roofvogels van Europa, Noord-Afrika en Voor-Azië*. Baarn: Tirion Uitgevers bv.
- pcfruit vzw. (2004). Vogels. In *Functionele biodiversiteit en ecologische maatregelen voor een duurzame landbouw* (pp. 44–80).
- VERMEERSCH G., ANSELIN A., DEVOS K., HERREMANS M., STEVENS J., Gabriëls J. & VAN DER KRIEKEN B. (2004). Atlas van de Vlaamse broedvogels 2000–2002. *Mededelingen van Het Instituut Voor Natuurbewoud*, 23, 1–496.
- VILLAGE A. (1982). The diet of Kestrels in relation to vole abundance. *Bird Study*, 29(2), 129–138. <http://doi.org/10.1080/00063658209476747>.

Met financiële steun van

